

РОЛЬ ЖИВОПISУ В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ФОРМУВАННІ ПРОСТОРУ

Кіпер Ілля
магістрант спеціальності В2 Дизайн
Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Піддубна Оксана
доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
(Житомир, Україна)

У сучасному мистецтвознавстві та дизайні дослідження ролі живопису набуває особливої актуальності, оскільки дає змогу виявити закономірності взаємодії художнього образу й простору та оцінити потенціал живопису при створенні естетично цілісного середовища. У цьому контексті він виступає важливим інструментом формування цілісного прийняття середовища, адже через колір, композицію й образні засоби безпосередньо впливає на емоційний і візуальний досвід спостерігача. Сучасні дослідження українських і європейських авторів, зокрема аналіз художнього простору, засвідчують здатність живопису інтегрувати культурні наративи в просторове середовище, формуючи цілісну художню комунікацію та стимулюючи творчий розвиток учасників суспільства.

Тож прагнемо, як мету дослідження, розглянути роль живопису, як однієї з фундаментальних форм візуального мистецтва, у формуванні художньо-естетичних параметрів штучного простору, визначаючи його композиційну цілісність та емоційно-психологічний вплив на глядача.

Простір у живописі постає не лише фоном для зображення, а активним носієм художнього змісту, який взаємодіє з архітектурою, інтер'єрами та громадським середовищем, утворюючи цілісні композиційні ансамблі. Аналіз творів різних епох засвідчує, що колір, композиція, масштаб і перспектива виступають основними засобами формування художнього образу, тоді як

монументальні й декоративні форми живопису виконують не лише естетичну, а й соціокультурну функцію, сприяючи формуванню ідентичності середовища. Виставкові практики, що поєднують живопис із просторовим та естетичним контекстом, демонструють, як художні твори організовують середовище, підкреслюють його емоційний і культурний потенціал та сприяють розвитку образного мислення, візуальної чутливості й креативності глядачів [1, с. 111]. Таким чином, живопис постає не лише засобом художньої самореалізації, а й стратегічним інструментом формування естетично-цілісного та просторово-організованого середовища, що є важливим чинником розвитку дизайнерської компетентності.

Важливими теоретичним підґрунтям осмислення простору та часу в живописі є положення про їхню взаємозумовленість у структурі художнього образу. Як зазначають мистецтвознавці, час у живописі може проявлятися як сюжетний чинник через фіксацію руху, а також як формальний елемент композиції, переданий через ритм, чергування та організацію пластичних форм. На відміну від темпу, саме ритм виступає повноцінним художнім вираженням часу, формуючи внутрішню динаміку твору. Дослідники підкреслюють, що в композиції завжди присутній так званий «внутрішній час», який визначає емоційний стан твору та характер мистецького переживання. Зазначається, що час у живописі постає не лише як фізична категорія, а й як оптична й символічна форма, що бере участь у творенні художнього образу [2, с. 58-59]. У цьому контексті художній простір не можна розглядати ізольовано від часової організації твору, адже саме їхня взаємодія забезпечує композиційну цілісність і глибину художнього образу. Просторова структура живописного твору вибудовується не лише через перспективу, масштаб чи глибину, а й через ритмічну впорядкованість форм, що визначає його внутрішню динаміку та емоційне звучання. Відповідно, композиція постає як система, у якій просторові та часові характеристики поєднуються в єдину художню модель. Дослідження свідчать, що ефективність художнього образу значною мірою залежить від поєднання технічних засобів,

композиційної організації та творчої майстерності автора. Живописні твори формують простір через колір, ритм і структуру, створюючи цілісну взаємодію між просторовими і часовими елементами, що визначає емоційне та естетичне сприйняття середовища [3, с.159-161]. Важливим аспектом є звернення до культурного контексту, що збагачує художній образ і поглинають його символічне значення. Живопис постає як універсальний інструмент формування художньо-естетичного простору та розвитку сприйняття цілісності й гармонії в середовищі.

Отже, живопис постає як ключовий засіб формування простору, де взаємодія просторових і часових елементів, згаданих вище, створює цілісний художній образ. Він не лише передає візуальні враження, а й формує культурний контекст, збагачуючи середовище символічними та емоційними сенсами. Через інтеграцію традицій, наративів та творчих виразів живопис забезпечує гармонійне сприйняття простору, сприяє розвитку естетичного чуття та художнього мислення. Логічно стверджувати, що художні твори стають універсальним інструментом не лише візуальної комунікації, а й духовної організації середовища, стимулюючи відчуття цілісності, гармонії та значущості в сприйнятті людини. Живопис, поєднуючи технічні, композиційні та культурні аспекти, залишається фундаментальним засобом формування простору, що відображає ідейну, емоційну та соціокультурну глибину мистецтва.

Література:

1. Карпов В. В., Михальчук В. В., Миронова Г. А. Сучасний простір образотворчого мистецтва ромів в контексті української та європейської художньої культури. Український мистецтвознавчий дискурс. № 1. 2025. С. 110-117. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.11>
2. Федорук В. Категорії часу та простору в мистецтві живопису: теоретичні аспекти. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 23. С.58-59.
URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/23/10.PDF

3. Бай Ігор. Актуальні питання навчання образотворчого мистецтва в початкових класах. *Теорії навчання*. 2017. № 9. С. 159-161. DOI: <https://doi:10.15330/esu.9.159-162>